

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

گروه مطالعات برنامه ریزی درسی

برای دریافت درجه فوق لیسانس در رشته برنامه ریزی درسی

ارزشیابی دوره آموزش ضمن خدمت تولید محتوای الکترونیکی و ابزارهای آن بر

اساس مدل کرک پاتریک

استاد راهنما:

دکتر محمد عطاران

استاد مشاور:

دکتر نعمت اله موسی پور

پژوهشگر:

معصومه فرجی

خرداد ۱۳۹۰

دانشگاه تربیت معلم

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

گروه برنامه ریزی درسی

این پایان نامه تحت عنوان ارزشیابی دوره آموزش ضمن خدمت تولید محتوای الکترونیکی و ابزارهای آن بر اساس مدل کرک پاتریک در شهر قم است که به منظور اخذ درجه کارشناسی ارشد در رشته برنامه ریزی درسی توسط خانم معصومه فرجی تهیه و تدوین گردید. و در جلسه دفاع مورخ ۹۰/۳/۸ در حضور داوران پس از دفاع با نمره ۱۹/۵ و درجه عالی پذیرفته شد.

هیئت داوران

استاد راهنما: دکتر محمد عطاران

استاد مشاور: دکتر نعمت اله موسی پور

استاد داور داخلی: دکتر مجید علی عسگری

مدیر گروه و نماینده تحصیلات تکمیلی دانشکده

تشکر و قدرانی:

از از زحمات بی دریغ استاد فرهیخته و گرانقدر جناب آقای دکتر **محمد عطاران** صمیمانه سپاسگزارم که با رهنمودهای ارزنده و یاری های بی منت شان مرا در پیمودن این مسیر یاری کردند.

استاد ارجمند و بزرگووارم جناب آقای دکتر **نعمت اله موسی پور** که خالصانه و دلسوزانه در جهت تدوین هر چه پربارتر این پایان نامه، تجربیات و نظریات ارزشمندی را در اختیارم قرار دادند صمیمانه سپاسگزارم.

همچنین از استاد محترم و اندیشمند جناب آقای دکتر **مجید علی عسگری** که زحمت داوری و ارزیابی این کار را قبول نمودند کمال تشکر و قدرانی را دارم.

شایسته است در این مقام از سازمان آموزش و پرورش شهرستان قم به واسطه همکاری در جهت اجرای پژوهش حاضر، معلمانی که با سعه صدر نسبت به پاسخگویی به سوالات پرسشنامه مبادرت ورزیدند و همچنین دوستان عزیز که در انجام پژوهش یاری ام نمودند تشکر نمایم.

و از سرکار خانم پایدار که زحمت کارهای آماری این پژوهش را بر عهده داشته است و سرکار خانم مرادی کارشناس گروه مطالعات برنامه درسی دانشگاه تربیت معلم که با دلسوزی و تعهد در انجام کارهای اداری مرا یاری دادند سپاسگزارم.

تقدیم به :

یگانه مایه دلخوشی زندگیم
پدرم

بهترین هدیه خدا و یگانه مشوقم
مادرم

و همراهان مهربانم در این مسیر
برادران و خواهران عزیزم

و

"همسر فداکار و مهربانم که همدلی و همراهی او مرا در
مسیر زندگی به خوبی ها و زیبائی ها رهنمون کرد"

چکیده :

این پژوهش به منظور ارزشیابی دوره آموزش ضمن خدمت (تولید محتوای الکترونیکی و ابزارهای آن) در شهر قم با تاکید بر مدل کرک پاتریک صورت گرفته است. با توجه به سطوح چهار گانه مدل کرک پاتریک، این پژوهش در سطح اول یعنی واکنش صورت گرفته است. در این سطح به بررسی واکنش و عکس العمل شرکت کنندگان (معلمان) در دوره آموزشی نسبت به ۸ مولفه تاثیر گذار در دوره که به قرار زیر می باشد پرداخته شده است: اهداف دوره، محتوای دوره، روش تدریس، مدرسان دوره، امکانات آموزشی، شاخص های ارزشیابی، زمان دوره و هماهنگی امور.

پژوهش حاضر از نوع توصیفی است. و حجم جامعه در این پژوهش کلیه معلمان مرد و زن مقطع متوسطه شهر قم که در این آموزش ها شرکت کرده بودند؛ که ۳۱۰۱ نفر بودند. نمونه تحقیق ۲۰۰ نفر بوده اند که از روش تصادفی طبقه ای استفاده شده که در آن معلمان به دو گروه مرد و زن تقسیم و به تناسب شرکت کننده در هر چهار ناحیه استان، انتخاب شده است. داده ها با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته گردآوری شده است برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS در دو سطح توصیفی (آمار توصیفی) و تحلیلی (آمار استنباطی) استفاده شده است. از شاخص های آمار توصیفی مانند جداول فراوانی، شاخص های مرکزی (نما) و نمودارهای ستونی استفاده شده است. و در قسمت استنباطی از آزمون نسبت، آزمون t تک نمونه ای، آزمون t برای دو گروه مستقل، آزمون تحلیل واریانس یک سویه (ANOVA) استفاده گردید.

یافته های پژوهش نشان می دهد که شرکت کنندگان در دوره آموزشی نسبت به اهداف دوره، محتوای دوره، روش تدریس، مدرسان دوره رضایت بسیار داشته اند. در زمینه امکانات آموزشی دوره، در مورد میزان تناسب امکانات با تعداد افراد رضایت کافی نداشتند. درباره ارزشیابی دوره رضایت داشتند. درباره زمان بندی دوره از نظر تناسب آن با زمان ارائه محتوا رضایت نداشتند. و در مورد هماهنگی امور رضایت داشتند.

کلمات کلیدی: ارزشیابی، آموزش ضمن خدمت، تولید محتوای الکترونیکی، مدل کرک

پاتریک

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
فصل اول : کلیات	
۱-۱	مقدمه
۲-۱	بیان مسئله
۳-۱	پرسشهای تحقیق
۴-۱	اهمیت و ضرورت مسئله
۵-۱	اهداف تحقیق
۶-۱	تعاریف نظری و عملیاتی اصطلاحات
۱-۶-۱	تعاریف نظری
۲-۶-۱	تعاریف عملیاتی
فصل دو : مبانی نظری و پیشینه تحقیق	
۱-۲	مقدمه
۲-۲	مفهوم آموزش
۳-۲	آموزش ضمن خدمت کارکنان
۴-۲	اهمیت و اهداف آموزشهای ضمن خدمت
۵-۲	اصول آموزش ضمن خدمت کارکنان
۶-۲	انواع آموزش های ضمن خدمت
۷-۲	تاریخچه آموزش ضمن خدمت کارکنان
۱-۷-۲	تاریخچه آموزش ضمن خدمت معلمان در جهان
۲-۷-۲	تاریخچه آموزش ضمن خدمت معلمان در ایران
۳-۷-۲	تاریخچه آموزش ضمن خدمت کارکنان در وزارت آموزش و پرورش
۸-۲	آموزش فناوری اطلاعات و ارتباطات
۱-۸-۲	تاریخچه فاوا در آموزش و پرورش ایران
۲-۸-۲	ICDL یا سواد کامپیوتری
۳-۸-۲	فاوا در آموزش و پرورش برخی از کشورهای دنیا

۳۱	۴-۸-۲. جایگاه فاوا در آموزش و پرورش ایران.....
۳۲	۵-۸-۲. کاربرد و چشم انداز آینده فاوا در آموزش و پرورش.....
۳۴	۹-۲. برنامه‌های عمده فاوا در آموزش و پرورش.....
۳۵	۱۰-۲. آموزش ضمن خدمت معلمان و فاوا.....
۳۶	۱۱-۲. آموزش الکترونیکی.....
۳۷	۱-۱۱-۲. مزایای آموزش الکترونیکی.....
۳۸	۱۲-۲. محتوای الکترونیکی.....
۴۰	۱۳-۲. ارزشیابی آموزش ضمن خدمت کارکنان.....
۴۲	۱۴-۲. مبانی نظری رویکردهای ارزشیابی اثربخشی آموزش.....
۴۳	۱۵-۲. الگوها و روشهای ارزشیابی برنامه آموزش ضمن خدمت.....
۴۴	۱-۱۵-۲. اثر بخشی.....
۴۶	۱۶-۲. رویکرد هدف مدار.....
۴۶	۱-۱۶-۲. الگوی ارزشیابی کرک پاتریک.....
۵۱	۲-۱۶-۲. الگوی اسپکتر.....
۵۲	۱۷-۲. رویکرد مبتنی بر مدیریت.....
۵۳	۱-۱۷-۲. الگوی CIPP.....
۵۴	۲-۱۷-۲. الگوی IPOO (بوشنل).....
۵۵	۱۸-۲. پیشینه تحقیق.....
۵۵	۱-۱۸-۲. تحقیق داخلی.....
۵۹	۲-۱۸-۲. تحقیق خارجی.....
۶۳	نتیجه گیری.....

فصل سوم : روش تحقیق

۶۵	۳-۱. مقدمه.....
۶۵	۳-۲. روش تحقیق.....
۶۵	۳-۳. جامعه آماری.....
۶۶	۳-۴. روش نمونه گیری و حجم نمونه.....
۶۷	۳-۵. روش گردآوری داده ها.....
۶۹	۳-۶. ویژگی ابزارهای اندازه گیری.....

۶۹ ۱-۶-۳. روایی ابزار اندازه گیری
۶۹ ۲-۶-۳. پایایی ابزار اندازه گیری
۶۹ ۷-۳. شیوه اجرای پرسشنامه
۶۹ ۸-۳. روش تجزیه و تحلیل داده ها

فصل چهارم : تجزیه و تحلیل داده ها

۷۲ ۴. مقدمه
۷۲ ۱-۴. توصیف داده ها
۸۰ ۲-۴. تحلیل داده ها

فصل پنجم : بحث و نتیجه گیری

۱۳۶ ۱-۵. مقدمه
۱۳۸ ۲-۵. نتیجه گیری
۱۴۶ ۳-۵. بحث در مورد نتایج به دست آمده
۱۵۰ ۴-۵. محدودیت ها
۱۵۰ ۵-۵. پیشنهادهای
۱۵۰ ۱-۵-۵. پیشنهادهای پژوهشی
۱۵۱ ۲-۵-۵. پیشنهادهای کاربردی
۱۵۳ منابع

پیوستها

- پرسشنامه
- فرم نمونه معلمان شرکت کننده در دوره
- فرم مجوزهای اخذ شده

عنوان لاتین

چکیده لاتین

فهرست جداول و نمودارها و شکل ها

<u>عنوان</u>	<u>صفحه</u>
جدول ۱-۲ جمع بندی پیشینه تحقیق.....	۶۰
جدول ۱-۳ جامعه آماری.....	۷۰
جدول ۲-۳ نمونه آماری	۷۱
جدول ۳-۳ تنظیم پرسشنامه	۶۷
جدول ۱-۴ وضعیت واکنش فراگیران نسبت به عوامل دوره تولید محتوای الکترونیکی	۷۳
جدول ۲-۴ توزیع فراوانی فراگیران بر حسب جنسیت آنان.....	۷۳
جدول ۳-۴ توزیع فراوانی فراگیران بر حسب سن آنان.....	۷۴
جدول ۴-۴ توزیع فراوانی فراگیران بر حسب سابقه تدریس آنان	۷۵
جدول ۵-۴ توزیع فراوانی فراگیران بر حسب مدرک تحصیلی آنان.....	۷۶
جدول ۶-۴ توزیع فراوانی فراگیران بر حسب حوزه تدریس آنان	۷۷
جدول ۷-۴ توزیع فراوانی فراگیران بر حسب ناحیه تدریس آنان	۷۸
جدول ۸-۴ توزیع فراوانی فراگیران بر حسب گذراندن دوره های آموزشی دیگر	۷۹
جدول ۹-۴ آزمون نسبت برای عوامل فرعی عامل هدف	۸۱
جدول ۱۰-۴ آزمون نسبت برای عوامل فرعی عامل محتوا	۸۲
جدول ۱۱-۴ آزمون نسبت برای عوامل فرعی عامل روش تدریس.....	۸۳
جدول ۱۲-۴ آزمون نسبت برای عوامل فرعی عامل مدرسان در دوره آموزشی	۸۴
جدول ۱۳-۴ آزمون نسبت برای عوامل فرعی عامل امکانات آموزشی	۸۵
جدول ۱۴-۴ آزمون نسبت برای عوامل فرعی عامل ارزشیابی دوره	۸۵
جدول ۱۵-۴ آزمون نسبت برای عوامل فرعی عامل زمان بندی برگزاری دوره	۸۶
جدول ۱۶-۴ آزمون نسبت برای عوامل فرعی عامل هماهنگی امور دوره	۸۷
جدول ۱۷-۴ آزمون t تک نمونه ای برای عامل هدف	۸۸
جدول ۱۸-۴ مقایسه میانگین نمرات عامل هدف در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر جنسیت.....	۸۹
جدول ۱۹-۴ تحلیل واریانس نمرات عامل هدف در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر سن	۸۹
جدول ۲۰-۴ مقایسه میانگین نمرات عامل هدف در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر سن	۹۰
جدول ۲۱-۴ تحلیل واریانس نمرات عامل هدف در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر سابقه تدریس	۹۰
جدول ۲۲-۴ مقایسه میانگین نمرات عامل هدف در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر سابقه تدریس	۹۱

جدول ۴-۲۳	تحلیل واریانس نمرات عامل هدف در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر مدرک تحصیلی	۹۱
جدول ۴-۲۴	تحلیل واریانس نمرات عامل هدف در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر حوزه تدریس	۹۲
جدول ۴-۲۵	تحلیل واریانس نمرات عامل هدف در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر ناحیه تدریس	۹۳
جدول ۴-۲۶	مقایسه میانگین نمرات عامل هدف در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر گذراندن دوره های آموزشی دیگر	۹۴
جدول ۴-۲۷	آزمون t تک نمونه‌ای برای عامل محتوای دوره	۹۴
جدول ۴-۲۸	مقایسه میانگین نمرات عامل محتوا در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر جنسیت	۹۵
جدول ۴-۲۹	تحلیل واریانس نمرات عامل محتوای دوره در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر سن	۹۶
جدول ۴-۳۰	مقایسه میانگین نمرات عامل محتوای دوره در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر سن	۹۶
جدول ۴-۳۱	تحلیل واریانس نمرات عامل محتوا در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر سابقه تدریس	۹۷
جدول ۴-۳۲	مقایسه میانگین نمرات عامل محتوا در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر سابقه تدریس	۹۷
جدول ۴-۳۳	تحلیل واریانس نمرات عامل محتوا در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر مدرک تحصیلی	۹۸
جدول ۴-۳۴	تحلیل واریانس نمرات عامل محتوا در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر حوزه تدریس	۹۸
جدول ۴-۳۵	تحلیل واریانس نمرات عامل محتوا در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر ناحیه تدریس	۹۹
جدول ۴-۳۶	مقایسه میانگین نمرات عامل محتوا در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر ناحیه تدریس	۹۹
جدول ۴-۳۷	مقایسه میانگین نمرات عامل محتوا در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر گذراندن دوره های آموزشی دیگر	۱۰۰
جدول ۴-۳۸	آزمون t تک نمونه‌ای برای عامل روش تدریس	۱۰۱
جدول ۴-۳۹	مقایسه میانگین نمرات عامل روش تدریس در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر جنسیت	۱۰۱
جدول ۴-۴۰	تحلیل واریانس نمرات عامل محتوای دوره در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر	

جدول ۴-۴۱	تحلیل واریانس نمرات عامل روش تدریس در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر
۱۰۳	سابقه تدریس.....
جدول ۴-۴۲	مقایسه میانگین نمرات عامل روش تدریس در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر
۱۰۳	سابقه تدریس.....
جدول ۴-۴۳	تحلیل واریانس نمرات عامل روش تدریس در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر
۱۰۴	مدرک تحصیلی.....
جدول ۴-۴۴	تحلیل واریانس نمرات عامل روش تدریس در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر
۱۰۴	حوزه تدریس.....
جدول ۴-۴۵	تحلیل واریانس نمرات عامل روش تدریس در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر
۱۰۵	ناحیه تدریس.....
جدول ۴-۴۶	مقایسه میانگین نمرات عامل روش تدریس در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر
۱۰۶	گذراندن دوره های آموزشی دیگر.....
جدول ۴-۴۷	آزمون t تک نمونه‌ای برای عامل مدرسان.....
۱۰۷
جدول ۴-۴۸	مقایسه میانگین نمرات عامل مدرسان در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر جنسیت
۱۰۷
جدول ۴-۴۹	مقایسه میانگین نمرات عامل مدرسان در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر سن
۱۰۸
جدول ۴-۵۰	تحلیل واریانس نمرات عامل مدرسان در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر سابقه
۱۰۹	تدریس.....
جدول ۴-۵۱	تحلیل واریانس نمرات عامل مدرسان در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر مدرک
۱۰۹	تحصیلی.....
جدول ۴-۵۲	تحلیل واریانس نمرات عامل مدرسان در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر حوزه
۱۱۰	تدریس.....
جدول ۴-۵۳	تحلیل واریانس نمرات عامل مدرسان در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر ناحیه
۱۱۱	تدریس.....
جدول ۴-۵۴	مقایسه میانگین نمرات عامل مدرسان در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر ناحیه
۱۱۱	تدریس.....
جدول ۴-۵۵	تحلیل واریانس نمرات عامل مدرسان در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر گذراندن
۱۱۲	دوره های آموزشی دیگر.....
جدول ۴-۵۶	آزمون t تک نمونه‌ای برای عامل امکانات.....
۱۱۲
جدول ۴-۵۷	مقایسه میانگین نمرات عامل امکانات در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر جنسیت
۱۱۳

جدول ۴-۵۸ مقایسه میانگین نمرات عامل امکانات در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر سن ۱۱۴

عنوان

صفحه	جدول ۴-۵۹ مقایسه میانگین نمرات عامل امکانات در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر
۱۱۴	سابقه تدریس ۱۱۴
جدول ۴-۶۰	تحلیل واریانس نمرات عامل امکانات در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر مدرک
۱۱۵	تحصیلی ۱۱۵
جدول ۴-۶۱	تحلیل واریانس نمرات عامل امکانات در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر حوزه
۱۱۶	تدریس ۱۱۶
جدول ۴-۶۲	تحلیل واریانس نمرات عامل امکانات در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر ناحیه
۱۱۶	تدریس ۱۱۶
جدول ۴-۶۳	مقایسه میانگین نمرات عامل امکانات در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر ناحیه
۱۱۷	تدریس ۱۱۷
جدول ۴-۶۴	مقایسه میانگین نمرات عامل امکانات در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر گذراندن
۱۱۷	دوره های آموزشی دیگر ۱۱۷
جدول ۴-۶۵	آزمون t تک نمونه‌ای برای عامل ارزشیابی ۱۱۸
جدول ۴-۶۶	مقایسه میانگین نمرات عامل ارزشیابی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر جنسیت
۱۱۹	۱۱۹
جدول ۴-۶۷	تحلیل واریانس نمرات عامل ارزشیابی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر سن ۱۱۹
جدول ۴-۶۸	تحلیل واریانس نمرات عامل ارزشیابی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر سابقه
۱۲۰	تدریس ۱۲۰
جدول ۴-۶۹	تحلیل واریانس نمرات عامل ارزشیابی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر مدرک
۱۲۱	تحصیلی ۱۲۱
جدول ۴-۷۰	تحلیل واریانس نمرات عامل ارزشیابی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر حوزه
۱۲۱	تدریس ۱۲۱
جدول ۴-۷۱	تحلیل واریانس نمرات عامل ارزشیابی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر ناحیه
۱۲۲	تدریس ۱۲۲
جدول ۴-۷۲	مقایسه میانگین نمرات عامل ارزشیابی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر ناحیه
۱۲۲	تدریس ۱۲۲
جدول ۴-۷۳	مقایسه میانگین نمرات عامل ارزشیابی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر گذراندن
۱۲۳	دوره های آموزشی دیگر ۱۲۳
جدول ۴-۷۴	آزمون t تک نمونه‌ای برای عامل زمان‌بندی ۱۲۴
جدول ۴-۷۵	مقایسه میانگین نمرات عامل زمان‌بندی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر
۱۲۵	جنسیت ۱۲۵

عنوان

- صفحه جدول ۴-۷۶ مقایسه میانگین نمرات عامل زمان‌بندی در نظرسنجی فراگیران با توجه به
متغیر سن ۱۲۵
- جدول ۴-۷۷ مقایسه میانگین نمرات عامل زمان‌بندی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر سابقه
تدریس ۱۲۶
- جدول ۴-۷۸ مقایسه میانگین نمرات عامل زمان‌بندی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر مدرک
تحصیلی ۱۲۷
- جدول ۴-۷۹ مقایسه میانگین نمرات عامل زمان‌بندی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر حوزه
تدریس ۱۲۷
- جدول ۴-۸۰ تحلیل واریانس نمرات عامل زمان‌بندی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر ناحیه
تدریس ۱۲۸
- جدول ۴-۸۱ مقایسه میانگین نمرات عامل زمان‌بندی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر
گذراندن دوره های آموزشی دیگر ۱۲۹
- جدول ۴-۸۲ آزمون t تک نمونه‌ای برای عامل هماهنگی ۱۲۹
- جدول ۴-۸۳ مقایسه میانگین نمرات عامل هماهنگی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر
جنسیت ۱۳۰
- جدول ۴-۸۴ مقایسه میانگین نمرات عامل هماهنگی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر سن ... ۱۳۱
- جدول ۴-۸۵ تحلیل واریانس نمرات عامل هماهنگی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر سابقه
تدریس ۱۳۱
- جدول ۴-۸۶ مقایسه میانگین نمرات عامل هماهنگی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر سابقه
تدریس ۱۳۲
- جدول ۴-۸۷ تحلیل واریانس نمرات عامل هماهنگی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر مدرک
تحصیلی ۱۳۲
- جدول ۴-۸۸ تحلیل واریانس نمرات عامل هماهنگی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر حوزه
تدریس ۱۳۳
- جدول ۴-۸۹ تحلیل واریانس نمرات عامل هماهنگی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر ناحیه
تدریس ۱۳۴
- جدول ۴-۹۰ مقایسه میانگین نمرات عامل هماهنگی در نظرسنجی فراگیران با توجه به متغیر گذراندن
دوره های آموزشی دیگر ۱۳۴
- جدول ۵-۱ بررسی تأثیر متغیرهای زمینه ای مؤثر در واکنش فراگیران به عوامل مورد ارزشیابی دوره ۱۴۹

عنوان

صفحه

نمودار ۴-۱	مقایسه فراگیران بر حسب جنسیت آنان	۷۴
نمودار ۴-۲	مقایسه فراگیران بر حسب سن آنان	۷۵
نمودار ۴-۳	مقایسه فراگیران بر حسب سابقه تدریس آنان	۷۶
نمودار ۴-۴	مقایسه فراگیران بر حسب مدرک تحصیلی آنان	۷۷
نمودار ۴-۵	مقایسه فراگیران بر حسب حوزه تدریس آنان	۷۸
نمودار ۴-۶	مقایسه فراگیران بر حسب ناحیه تدریس آنان	۷۹
نمودار ۴-۷	مقایسه فراگیران بر حسب گذراندن دوره‌های آموزشی دیگر	۸۰
نمودار ۵-۱	عوامل مؤثر در واکنش فراگیران دوره آموزشی (تولید محتوای الکترونیکی و ابزارهای آن)	۱۳۸

عنوان

صفحه

شکل ۲-۱	فعالیت‌های مصوب توسعه و کاربری فاوا	۳۴
شکل ۲-۲	چهار سطح مدل کرک پاتریک	۵۰
شکل ۲-۳	میزان ارزشیابی از برنامه در سطوح مختلف مدل پاتریک	۵۰
شکل ۲-۴	الگوی ارزشیابی اسپکتر	۵۱

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱. مقدمه

در عصر حاضر، رشد و گسترش سریع فناوری اطلاعات و ارتباطات^۱ امکان ارتباط سریع و تبادل اطلاعات را بیش از پیش میسر کرده و افراد هر کجا باشند می توانند آخرین اطلاعات مورد نیاز خود را در هر زمینه ای دریافت کنند. بی شک بیشترین تاثیر این فناوری ها بر محیط های آموزشی است. کاربرد این فناوری ها در آموزش می تواند در جهت بهبود آموزش های سنتی به کار آید و از این طریق به ارائه آموزش های تخصصی با شیوه های مدرن پرداخت (عطاران، ۱۳۸۵).

معلمان به عنوان یکی از اثر گذارترین عناصر در آموزش و پرورش نیاز به آشنایی با فناوری در امر آموزش دارند. آنها باید دانش و اطلاعات لازم برای رویارویی با فناوری را کسب کرده تا از این طریق بتوانند با تغییر و تحول در عرصه آموزش همراه شده و به بازسازی و نو سازی دانش و معلومات خود بپردازند. آموزش ضمن خدمت یکی از راهکار های اساسی برای به روز آمدن دانش عمومی، علمی و تخصصی معلمان است که متناسب با تحولات علمی و رشد صنایع آموزش و تغییرات در سیستم آموزش است.

آموزش موثر می تواند موجب برتری عملکرد سازمانی و زمینه ساز رشد کارکنان باشد اما توجه به این نکته مهم است که نسبت خیلی کمی از منابع قابل توجه اختصاص یافته به کوشش های آموزشی، به مرحله ارزشیابی^۲ اختصاص می یابد، در واقع برخی از برنامه های آموزشی که بسیار

^۱. Information Communication Technology. ICT (فنا و ا).

^۲. Evaluation

خردمندان و با طراحی خوب و گران تهیه شده اند ، یا برنامه ارزشیابی آنها بسیار مقدماتی و ابتدائی است و یا اصلاً فاقد آن می باشد (سینجر^۱، ترجمه آل آقا ۱۳۷۸).

۲-۱. بیان مسئله

با توجه به تغییرات علم و تکنولوژی جهان امروز که با شتاب فوق العاده ای روبروست، و نیاز معلمان به برخورداری از علوم مربوط به فناوری اطلاعات و ارتباطات وجود دوره های آموزشی ضمن خدمت در این زمینه برای معلمان احساس می شود. بسیاری از افراد معتقدند که دانش هر فردی حداکثر تا ۵ سال عمر و کارآمدی دارد و هیچ کس به صرف گذراندن دوره ها و یا دروس برای همیشه از کسب دانش و مهارت‌ها بی نیاز نیست. در حال حاضر آموزش ضمن خدمت یکی از اساسی ترین نیازهای آموزش و پرورش جامعه است که خوشبختانه در سالهای اخیر مورد توجه قرار گرفته است که نقش بسزایی در ارتقاء کارایی نظامها، علی الخصوص نظامهای آموزشی داشته است (شفقت، ۱۳۸۰).

آموزشهایی که در سازمانهای مختلف ارائه می شود می توان در دو طبقه کلی قرار داد : الف) آموزش قبل از خدمت ب) آموزش ضمن خدمت. "آموزش قبل از خدمت عبارت است از آن نوع آموزشی که قبل از ورود یا استخدام فرد در سازمان به وی ارائه می شود این نوع آموزشها عمدتاً براساس مسائل و مشکلات سازمانی طراحی و اجرا نمی شود بلکه هدف تربیت نیروی انسانی مورد نیاز مشاغل مختلف سازمان می باشد" (فتحی و اجارگاه، ۱۳۸۷، ص ۴). کیمبال وایلز (۱۹۶۷) آموزش ضمن خدمت را کوششی برای ارتقاء شایستگی های علمی، فنی و اصلاح وضع کارکنان از طریق دوره های آموزشی، کلاسهای بازآموزی، نشستها، گروههای تحقیق، بازدیدها، سخنرانی ها می داند (نیکنامی، ۱۳۸۴).

^۱.Sinjer

گائینی و طباطبایی (۱۳۸۷) معتقدند: "با ورود کامپیوتر به زندگی انسانها و به موازات آن گسترش شبکه اینترنت، بسیاری از تعاریف و خدمات اجتماعی تغییر یافته و یا به سمت تحول بنیادی در حرکت است. این جهان مجازی که پدیده هزاره سوم تمدن بشری است، در ابتدای راه خود دستاوردهای کم نظیری برای جوامع امروزی به ارمغان آورده است؛ از جمله شبکه عظیم اطلاع رسانی، بنگاه های بزرگ اقتصادی، موتورهای قوی جستجوی اطلاعات و در این میان می توان گفت یکی از بزرگترین دستاوردهای این پدیده آموزش الکترونیکی^۱ می باشد. منظور از آموزش الکترونیکی، بطور کلی بهره گیری از سیستم های الکترونیکی مثل کامپیوتر، اینترنت، سی دی^۲ های چند رسانه ای در ایجاد مجموعه های آموزشی، نشریه های الکترونیکی، خبرنامه های مجازی و محصولاتی از این قبیل است که هدف آن کاستن از رفت و آمدها و صرفه جویی در وقت و هزینه و حتی یادگیری بهتر و آسانتر می باشد" (ص ۸).

به همین دلیل سازمان ها یکی از برنامه های اصلی آموزش ضمن خدمت خود را آموزش های مرتبط با کامپیوتر قرار داده اند. آموزشهای الکترونیکی با ویژگیهای ذیل ارائه می شود:

- ۱- شامل مطالبی باشد که با هدف آموزشی مرتبط باشد ۲- از شیوه های آموزش و تمرین برای آموزش استفاده کند. ۳- از عناصر رسانه ای نظیر کلمات و تصاویر برای ارائه مطالب و روشها استفاده کند. ۴- دانش و مهارتهای جدید مرتبط با اهداف یادگیری شخصی یا عملکردهای پیشرفته سازمانی را تولید کند (روت کالوین^۳، ۱۳۸۵).

یکی از معمولترین روشهای تولید محصولات آموزشی الکترونیکی، به ویژه آموزش نرم افزارهای کاربردی رایانه، استفاده از نرم افزارهای حرفه ای جهت فیلم برداری و تصویر برداری از صفحه نمایش ثبت تمامی لحظات آموزشی به صورت چند رسانه ای است انتخاب نرم افزارهای ساده و در عین حال قدرتمند به همراه کیفیت و قابلیت های بالا برای تهیه این آموزشهای الکترونیکی شرط اصلی موفقیت در این مسیر می باشد (گائینی و طباطبایی، ۱۳۸۷).

^۱. Electronic Learning (E-learning)

^۲. CD

^۳. Rout kolvin

کاربرد این فناوریها نوع جدیدی از یادگیری را بوجود آورده به طوریکه ضرورتی ندارد یادگیری حضوری و رودررو باشد ، و انتظار می رود یادگیری در محیطهای غیر از کلاس ،امکان پذیر باشد به نحوی که بتوان اطلاعات را به راحتی با سایر یادگیرندگان به اشتراک گذاشت. این تحول سبب تغییر نقش معلم شده به این ترتیب نوع جدید یادگیری ،یادگیری الکترونیکی نام گرفت.یادگیرنده در این یادگیری مشارکت فعال داشته ودر باره اطلاعاتی که به دست می آورد یا منتقل می کند ،بحث کرده ،به تبادل اطلاعات می پردازد (عبداله زاده، ۱۳۸۶).

با توجه به اشاعه اطلاعات در سیستم های اطلاعاتی جهان و به ویژه اینکه دسترسی به اطلاعات به روز از ضرورت خاصی برخوردار است و نظر به اینکه کارمندان فاقد معلومات لازم در استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات، نمی توانند به اطلاعات مورد نیاز دست یابند و در انجام وظایف شغلی خود دچار مشکل می شوند. بدین جهت وزارت آموزش و پرورش دوره های آموزش ضمن خدمت فناوری اطلاعات و ارتباطات را برای کارکنان خود برگزار نمود (سلطان نژاد، ۱۳۸۴).

در آموزش و پرورش استان قم دوره ای در آموزش های ضمن خدمت برگزار شد با نام تولید محتوای الکترونیکی و ابزارهای آن ، و با توجه به اهمیت این دوره پژوهشگر در نظر دارد بر اساس مدل کرک پاتریک به ارزشیابی این دوره که توسط دفتر آموزش و ارتقاء مهارت های حرفه ای استان قم برگزار شد بپردازد . البته باید به این نکته اشاره کرد که پژوهشگر قصد دارد به بررسی سطح اول بپردازد. در سطح دوم به علت اینکه این آموزشها در اسفند ۱۳۸۸ و فروردین ۱۳۸۹ برگزار شده و پایان پذیرفته ، امکان سنجش آن نیست؛ در سطح سوم با توجه به توضیحات داده شده امکان بررسی در محیط واقعی یعنی کلاس وجود ندارد؛ ودر سطح چهارم نیاز به پیگیری و تکرار اندازه گیری در فواصل زمانی است که با توجه به محدودیتها در امرآموزش امکان پذیر نیست.

آموزش ها باید با توجه به اصول و روش های علمی بنا گذاشته شود تا نتیجه بدست آمده نیاز های موجود را بر طرف نماید ، در غیر اینصورت آموزش ها بی فایده و حتی در مواردی باعث هدر

دادن سرمایه های سازمان نیز می شوند . حال این سوال پیش می آید ، که چگونه می توان پی برد نتایج بدست آمده از اجرای دوره های آموزشی در راستای تحقق اهداف مورد نظر بوده است ، جواب این سوال را بیشتر صاحب نظران به صراحت داده اند؛ یک ارزشیابی جامع و کامل می تواند ما را از اثر بخش بودن نتایج آموزش ها آگاه کند (بیردی^۱ ، ۲۰۰۲ نقل از عباسیان ، ۱۳۸۳).

یکی از الگوهای ارائه شده برای تبیین جایگاه ارزشیابی در آموزش ضمن خدمت کارکنان الگوی کرک پاتریک^۲ است که دارای چهار سطح می باشد :

۱-واکنش : " پرسش اصلی در این سطح آن است که شرکت کنندگان در دوره چه واکنشی به برنامه از خود نشان می دهند که می توان از طریق پرسشنامه آنرا سنجید"(فتحی واجارگاه ، ۱۳۸۷ ص ۱۸۵).

۲-یادگیری : تعیین میزان فراگیری مهارت ها ، تکنیک ها و حقایقی که طی دوره آموزشی به شرکت کنندگان آموخته می شود ، که از طریق پیش آزمون و پس آزمون می توان آنرا سنجید .

۳-رفتار : چگونگی و میزان تغییراتی است که در رفتار شرکت کنندگان در اثر شرکت در دوره آموزشی حاصل می گردد و آنرا می توان با ادامه ارزیابی در محیط واقعی کار روشن ساخت . این سطح نسبت به سطح قبلی بسیار حساس می باشد که پاتریک سه دلیل را در این مورد ذکر می کند ، اولاً شرکت کنندگان باید فرصتی را بر تغییر رفتارشان بدست آورند ، ثانیاً زمان تغییر در رفتار را بصورت واقعی نمی توان پیش بینی کرد ، ثالثاً جو سازمانی است که می تواند بر تغییر کردن یا نکردن رفتار در حین کار تاثیر داشته باشد .

^۱.Birdi

^۲.KirkPatrick